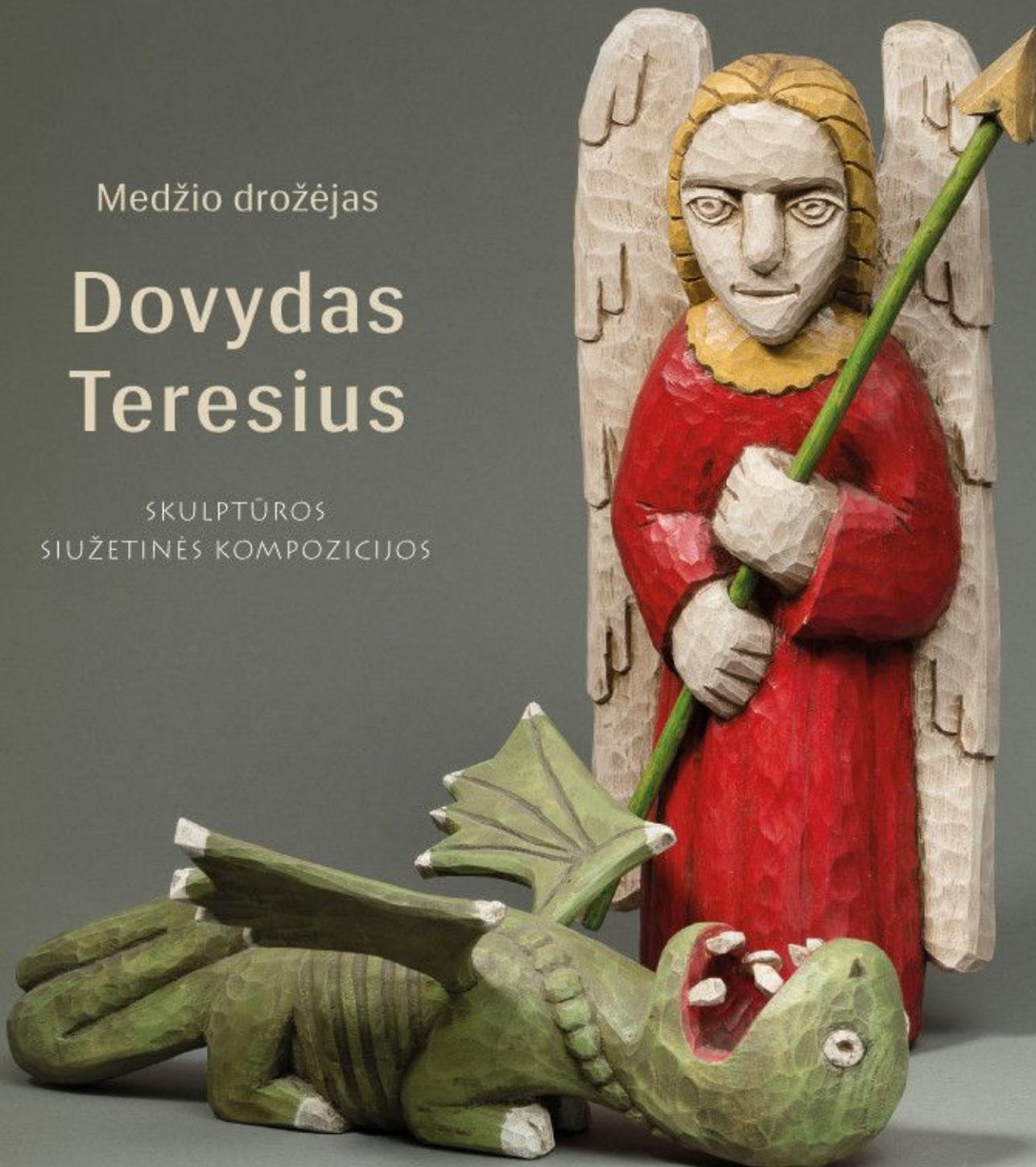

TRADICIJOS IR DABARTIS

Medžio drožėjas

Dovydas Teresius

SKULPTŪROS
SIUŽETINĖS KOMPOZICIJOS

TRADICIJOS IR DABARTIS

5

Dovydas kuria Paukščių laivą Lietuvos Šepkos parkui Rokiškyje, 2007 m.
Iš šeimos albumo

Medžio drožėjas

Dovydas Teresius

SKULPTŪROS
SIUŽETINĖS KOMPOZICIJOS

LIETUVOS NACIONALINIS MUZIEJUS

Sudarytoja
Elvyda Lazauskaitė

Dailininkas
Arūnas Prelgauskas

Fotografas
Arūnas Baltėnas

Redaktorė
Marytė Slušinskaitė

Vertėja
Aušra Simanavičiutė

Leidinio bibliografinė informacija pateikama Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos
Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB)

ISSN 2351-728X
ISBN 978-609-478-017-2

© Lietuvos nacionalinis muziejus, 2018

Turinys

Tradicijos ir dabartis	6
Besišypsančios skulptūros. Elvyda Lazauskaitė	9
Gera buvo pamokose su juo. Janina Mackelienė	18
Dovydo Teresiaus kūrybos keliui svarbios datos	20
Traditions and the Present	88
Smiling sculptures. Elvyda Lazauskaitė	90
It was a joy to have him in my classes. Janina Mackelienė	93
Important dates in the creative career of Dovydas Teresius	94

Tradicijos ir dabartis

Lietuvos nacionalinio muziejaus Etninės kultūros skyriuje saugomi didžiausi Lietuvoje tradicinės liaudies kultūros rinkiniai visapusiškai atspindi liaudies meno, verslų, amatų, buities ir papročių tradicijas. Kolekciją sudaro XVIII amžiaus pabaigos ir XX amžiaus pirmos pusės daiktų rinkiniai ir juos papildanti gausi ikonografinė medžiaga. Rinkinio pradžia – Jono Basanavičiaus rūpesčiu įkurto Lietuvių mokslo draugijos sukauptos kryždirbystės, juostų, verpsčių, muzikos instrumentų kolekcijos, papildytos Stepono Batoro universiteto Etnografijos muziejaus ir Mokslo bičiulių draugijos rinkiniais. Daugiausia eksponatų surinkta nuo 1949 metų muziejaus rengiamose etnografinėse ekspedicijose; iki šiol jų įsigyjama ir iš privačių asmenų. Nuo XX amžiaus vidurio tradicinės liaudies kultūros rinkinys nuolat papildomas ne tik muziejinę vertę turinčiais liaudies menininkų darbais, bet ir liaudies meistrių kūrybą fiksuojančia vaizdo ir fotomedžiaga.

Apie dabarties liaudies meną ir jo kūrėjus rašoma 1991 metais pradėtame leisti metraštyje *Etnografija*. Sklaidai skiriamos muziejuje rengiamos konferencijos ir parodos. 1998 metais surengtoje konferencijoje aptarti etnografinės ikonografinės medžiagos rinkiniai (skaityti pranešimai išspaustinti 1999 metais išleistame serijos „Lietuvos nacionalinio muziejaus biblioteka“ sąsiuvinyje *Lietuvių etnografijos ikonografija*). 2009 metais surengta paroda ir jos katalogas *Senoji Lietuva* supažindino su Rusijos valstybiname etnografijos muziejuje saugomu lituanistinės medžiagos rinkiniu. 2011 metais pradėta leisti lietuvių etninės kultūros fotoarchyvų serija.

Didžioji ekspozicijos dalis supažindina su valstiečių buitim. 1992 metais parengta ir nuolat atnaujinama kryždirbystės ekspozicija sudaro organišką liaudies kultūros nuoseklios ekspozicijos dalį. Kaip tradicinės kultūros tēstinumo apraiška eksponuojami liaudies menininkų darbai. Aktyviai dalyvaujama atkuriant ir populiarinant tautinj kostiumą – muziejuje įsteigtos Tautinio kostumo dirbtuvės, kuriose atkurtų kostiumų paroda „Tautinis kostumas – graži ir nesenstanti mada“ buvo atidaryta 2014 metų liepos 6 dieną, pirmą kartą Jubiliejinėje dainų šventėje minint Tautinio kostumo dieną. 2017 – Tautinio kostumo – metais parodos surengtos Žemaičių muziejuje „Alka“ Telšiuose ir Mažeikių muziejuje.

Dabartiniams liaudies menui ir jo kūrėjams populiarinti rengiamos parodos, leidžiami katalogai. Tradicija tampa Primityviosios tapybos konkurso Monikos Bičiūnienės premijai laimėti paroda, rengiama kartu su Vilniaus krašto tautodailininkų bendriją (katalogai

*Primityvioji tapyba, 2012; Primityvioji tapyba, 2015; Primityvioji tapyba, 2017). 2013 metais kartu su Vilniaus etninės kultūros centru muziejuje surengta pirmoji respublikinė tradicinių sodų ir šiaudinių puošmenų paroda (katalogas *Sesé sodų sodina*, 2013). 2015 metais surengta Dešimtoji respublikinė konkursinė liaudies meno paroda „Aukso vainikas“; margučių ir Vilniaus krašto verbų paroda (katalogas *Pavasario švenčių papročiai ir simboliai*) ir tarptautinė popieriaus karpinių paroda „Karpinių kalėdos“ (katalogas *Karpinių Kalėdos*). 2017 metais surengta Lietuvos tautodailininkų sajungos 50-mečiui skirta paroda (katalogas *Lietuvos tautodailininkų sajungai 50*). Ši liaudies kūrybos pažinimui ir sklaidai svarbi muziejaus veiklos kryptis žadina domėjimąsi tautos meninės kūrybos palikimu ir rodo, kad šiandien dar yra nemažai visuotinio pažinimo ir pripažinimo vertų talentingų meistrų, sugebančių panaudoti protėvių kūrybinį palikimą ir suteikiančių jam galimybę naujai atgyti dabartyje.*

Leidinių serija „Tradicijos ir dabartis“ skirta detalesnei pažinčiai su liaudies meistrais; tikimasi, kad ji tarnaus ir liaudies meno tyrinėjimams, skatins kurti ir suvokti paprastą tiesą – kol tauta ištengia suvokti tradicijas ir sugeba kurti, ji yra gyva tauta. 2014 metais išleistas pirmasis šios serijos leidinys *Liaudies meistrė Odéta Tuménaitė-Braženienė: karpiniai, raiziniai, margučiai*; 2015 metais – leidinys *Liaudies meistras Jonas Bugailiškis: kryžiai, skulptūros, muzikos instrumentai, kaukės, žaislai, inkilai*. 2016 metais – leidinys *Liaudies meistrai Angelė ir Vytautas Raukčiai: margučiai, drožiniai, žaislai, sietynai, skrynios, lentelės, tekintiniai dirbiniai, gamtiniai kūrinėliai, žolynų dirbiniai*.

Leidinys *Medžio drožėjas Dovydas Teresiukas: skulptūros, siužetinės kompozicijos* skirtas jaunosis kartos medžio drožėjui Dovydui Teresiui (1989–2008), daug vilčių teikusiam menininkui, pastebétam ir pripažintam konkursų ir stovyklų dalyviui. Jo darbuose – per devyniolika metų kuriėjo suvoktas pasaulis su vidine šviesa, tiesos, gėrio ir grožio samprata.

Šv. Florijonas, 1998 m.

Medis, drožyba. Aukštis 1,2 m

BESIŠYPSANČIOS SKULPTŪROS

Kartu kartos sukūrė liaudies meno tradiciją. Dažnai tai vyko šeimoje. Taip liaudies skulptoriaus Adolfo Teresiaus šeimoje mokėsi jo sūnus Dovydas.

Dovydas gimė 1989 metų gegužės 11 dieną. Buvo jauniausias Adolfo ir Nijolės Teresių šeimoje, kurioje jau augo brolis Augustinas ir sesuo Adelė.

Namuose nuo vaikystės kvepėjo mediena, nes čia pat, dirbtuvėse, visada darbavosi tėtis, savo darbu ir pomėgiu sudominęs vaikus. Visi jie nuo mažens drožinėjo, kartu su mama derino spalvas dažydamai savo drožinius. Dirbdavo pasitardami, vertindami vienas kito darbą, tačiau išlaikydami kiekvienas savo kūrybos braižą. Dovydas sakydavo drožiantis tik linksmus, besišypsančius šventuosius. Gavęs peiliuką ir lentelę vos ketverių metų žaisdamas išdrožė pirmuosius žmogeliukus – abstrakčias linksmas figūrelės su paryškintomis akimis, lūpomis, nosimis. Būdamas penkerių metų skulptūras sumontuodavo ir iš detalių. Mažasis drožėjas neretai pataikydavo ne tik į medieną, bet ir į pirštą. Tėtis nuo mažens ugdė supratimą ne tik apie medį, bet ir apie darbo įrankius, kuriuos reikia saugoti, nes nuo jų priklauso darbas. Sūnus žinojo, kad neatsargiai numerus kirvį galima nebepataisomai sugadinti ašmenis, kad turėti gerus darbo įrankius yra kiekvieno meistro svajonė.

Būdamas septynerių metų Dovydas pradėjo lankyti Garliavos I-ąją vidurinę mokyklą. Nuo penktos klasės mokėsi Garliavos Juozo Lukšos gimnazijoje ir kartu lankė Kauno Antano Martinaičio dailės mokyklą, kur mokėsi tapybos, keramikos, kompozicijos. Gimnazijoje lankė tautodailės studiją, dalyvavo kuriant Noreikiškių vidurinės mokyklos parką. Jame liko jo išdrožta skulptūrėlė.

Baigęs 10 klasių Dovydas nutarė mokytis medžio apdirbimo Kauno taikemosios dailės mokykloje, kurioje kartu su bendruoju viduriniu išsilavinimu buvo galima įsigyti profesiją. Čia buvo rengiamos mokinų ir mokytojų kūrinių parodos, organizuojami kūrybinių projektų pristatymai, aptarimai.

Vienas iš pirmųjų Dovydo darbų buvo skulptūrinė kompozicija *Šeima*, kurioje vaizduojami šeimos nariai – mama Nijolė, tėtis Adolfas, pats Dovydas, brolis Augustinas ir sesutė Adelė. Kompozicijoje suvaikišku nuoširdumu pavaizduoti jo mylimi ir svarbūs jam žmonės, o jis pats – viduryje tarp jų, nes buvo jauniausias, visų globojamas. Personą individualumą nusako daiktai, simbolizuojantys kiekvieno pareigas ir pomėgius. Mamos rankose samtis, nes ji ruošia šeimai valgį. Tėtis su kirviu, nes jo pagrindinis užsiėmimas

Dovydas su tėčiu prie savo išdrožtos *Prakartelės*, 2000 m.
Gintauto Daino nuotrauka

yra medžio darbai. Brolis Augustinas – kaukių drožėjas. Sesutės Adelės pomėgis – knygų skaitymas. Kitoje kompozicijoje – *Seneliai* – išdrožė ne tik senelių skulptūras, bet ir jų aplinkos detales – augalus, gyvūnus ir senelius globojantį angelą.

Dešimtmetis Dovydas jau buvo žinomas jaunasis drožėjas. Bendraklasius per Šventą Valentiną apdovanodavo širdelėmis, Kaziuko mugėse ir Kauno dienų renginiuose prekiaudavo dūdelėmis, rašikliais. Jvertinimas ir pripažinimas skatino ieškoti naujų temų kūrybai.

2000 metais išdrožta siužetinė kompozicija *Betliejus Rokų parapijos koplyčiai* pa-puošti pradėjo prakartelių temą. Prakartelės atvedė Dovydą į respublikines konkursines medžio drožėjų parodas Liongino Šepkos premijai laimėti. Vienuolikmečio sukurtą *Prakartelė* sužavėjo parodos komisiją. Rokiškio krašto muziejaus muziejininkė Marytė Mieliauskienė prisimena – *Prabėgo jau daug metų, tačiau iki šiol prisimenu vertintojų ginčus, ar L. Šepkos premijos laureatų gali tapti vienuolikmetis*. Tuomet jis buvo jauniausias parodos dalyvis. Visi pranašavo, kad pranoks mane, – sako jo tėtis, liaudies skulptorius Adolfas Teresius.

Nuo atmintinos parodos visą laisvalaikį ir vasaros atostogas Dovydas skyrė drožybai. Tai buvo jrodomas, kad liks savo pomégiui ištikimas. Tétis nupirkо sūnui gerus darbo jrankius. Su jais Dovydas droždavo drožėjų pleneruose, kūrybinėse stovyklose – Žemaičių medžio drožėjų dailés dienose, tarptautinėje jaunujų medžio drožėjų stovykloje „Prakalbink medj“ Birštone, tarptautinėje stovykloje-plenere „Jaunasis skulptorius“. Pastarojoje sukūrė savitos interpretacijos skulptūrą Švč. Trejybę.

2003 metais Kauno rajono viešojoje bibliotekoje buvo surengta pirmoji autorinė Dovskydo darbų paroda. 2004 metais konkursinėje Kauno rajono moksleivių skulptūros darbų parodoje jo *Prakartélė* pelnė aukščiausią įvertinimą. Tais pačiais metais dalyvavo lietuviškos spaudos atgavimo 100-mečiui skirtoje Pirmojoje respublikinėje jaunujų skulptorių stovykloje „Prano Mašioto pasakų parkas“ Kauno rajone. Šiame parke 2005 metais kartu su tėčiu sukūrė kompoziciją „Žvirblių šeimyna“.

Dovskydo meistriškumas pranoko amžių ir formavo jaunuolio charakterį. Buvo kuklus, susikaupęs ir rimtas, nemégstantis puikuotis. Dar vaikas būdamas privertė paklusti kietą ažuolo medieną, išplėtojo kūrinių tematiką, išryškino jam būdingą drožybos braižą.

Dovydas su broliu Augustinu, kaukių drožėju, 2003 m.
Iš šeimos albumo

Dovydas su nepaprasta žuvimi, 1999 m.
Iš šeimos albumo

Dovydas kûrė religinio ir pasaulietinio turinio skulptûras bei kompozicijas. Šventujų vaizdavimu tèsé dievdirbystés tradicijas. Daugiausia drožë apvalias skulptûrëles, o skirtas koplytélëms ir koplytstulpiams modeliuodavo iš priekio ir šonų, nugarinę pusę tik apdailindavo. Skulptûrų siužetus dažnai išdroždavo iš vientiso medžio. Taip vaizduojama Švč. *Mergelé Marija su kûdikeliu Jézumi* ir rankas ant krûtinës skausmingai sukryžiavusi *Marija Skausmingoji*; šv. *Ona* su prisiglaudusia prie šono dukrele Marija; šv. *Izidorius* su sétuve ir visa siužetine grupe. Vyrauja liaudies skulptûroje populiariausi siužetai. Šventieji atitinka ikonografinius atvaizdus. Šv. *Jonas Nepomukas* tradiciškai vaizduojamas su kungi drabužiais, kryželiu ir palmës šakele, šv. *Jurgis* – kaip raitelis karys su skydu ir įsmigusia į slibino nasrus ietimi, šv. *Mykolas Arkangelas* – kovojantis su blogj simbolizuojančiu drakonu, šv. *Florijonas* – vienoje rankoje laikantis ugniaugesių itaisą *yliu* sienojams ardyti; šv. *Agota* – su duona rankose; šv. *Juozapas* – su kûdikeliu Jézumi.

Besiþypsantys Dovydo šventieji, 2003–2005 m.
Iš šeimos albumo

Dovydo Teresiaus kūrybos keliui svarbios datos

1989 metų gegužės 11 dieną gimė

1993 – pradėjo drožti pirmąsias skulptūrėles

1998 – dalyvavo kuriant Kauno rajono Noreikiškių vidurinės mokyklos skulptūrų parką

1998 – dalyvavo Kauno rajono moksleivių darbų parodoje-konkurse „Kalėdų stebuklas“

2000 – sukūrė siužetinę kompoziciją *Betliejus* Kauno rajono Rokų parapijos Šventosios Šeimos koplyčiai

2000 – dalyvavo VII respublikinėje medžio drožėjų darbų parodoje-konkurse
Lionginui Šepkai atminti. Apdovanotas prizu už puikų debiutą

2000 – dalyvavo II respublikinėje prakartėlių parodoje Rokiškyje

2001 – dalyvavo III respublikinėje prakartėlių parodoje Rokiškyje

2001 – dalyvavo parodoje Lionginui Šepkai atminti Rokiškyje

2001 – dalyvavo Žemaičių medžio drožėjų dailės dienose

2001 – dalyvavo tarptautinėje jaunųjų medžio drožėjų stovykloje „Prakalbink medį“
Birštone

2001 – dalyvavo tarptautinėje stovykloje-plenere „Jaunasis skulptorius“ Panevėžio
rajone, Naujamiestyje

2001–2002 – dalyvavo IV respublikinėje prakartėlių parodoje Rokiškyje

2002 – dalyvavo tarptautinėje stovykloje-plenere „Jaunasis skulptorius“ Panevėžio
rajone, Naujamiestyje

2002–2003 – dalyvavo V respublikinėje prakartėlių parodoje Rokiškyje

2003 – surengė pirmąją asmeninę parodą Kauno rajono viešojoje bibliotekoje

2003 – dalyvavo X respublikinėje medžio drožėjų darbų konkursinėje parodoje
Lionginui Šepkai atminti Rokiškyje

2004 – dalyvavo plenere-konkurse „Upytei 750“ Panevėžio rajone

2004 – dalyvavo Kauno rajono moksleivių skulptūros darbų konkurse. Laimėjo I vietą

2004 – dalyvavo Kauno rajono kalėdinėje prakartėlių parodoje Ezerelyje. Laimėjo I
vietą

2004–2005 – dalyvavo VII respublikinėje prakartėlių parodoje Rokiškyje

2005 – dalyvavo XII respublikinėje medžio drožėjų darbų konkursinėje parodoje
Lionginui Šepkai atminti Rokiškyje

2005 – dalyvavo kalėdinėje medžio skulptūrų bei tautodailės darbų parodoje Kauno
rajone, Ezerelyje

- 2005 – dalyvavo I Kauno rajono meno kūrėjų parodoje-konkurse „Mano angelas“ Kauno rajone, Linksmakalnyje
- 2005 – dalyvavo II respublikinėje medžio skulptorių stovykloje „Prano Mašioto pasakų parkas“ Kauno rajone, Kačerginėje. Kartu su tėčiu sukūrė kompoziciją „Žvirblių šeimyna“
- 2005–2006 – dalyvavo VIII respublikinėje prakartėlių parodoje Rokiškyje. Prakartėlę įsigijo Rokiškio krašto muziejus
- 2006 – dalyvavo I tarptautinėje taikomosios dailės ir vaizduojamojo meno parodoje „Baltica 2006“ Rygoje, Latvijoje
- 2006 – dalyvavo Tautodailininkų sąjungos 40-mečio parodoje Vilniuje. Prakartėlę įsigijo Lietuvos dailės muziejus
- 2006 – dalyvavo plenere Kulautuvoje. Monumentalia skulptūra „Pavasaris“ papuošė Kulautuvos pagrindinės mokyklos aplinką
- 2006 – dalyvavo puošiant Kauno miškų urėdiją. Kulautuvos miesteliui sukūrė skulptūrą „Gamtininkas“
- 2007 – dalyvavo III Kauno rajono meno kūrėjų parodoje-konkurse „Mano angelas“ Kauno rajone, Linksmakalnyje
- 2007 – surengė medžio drožinių parodą Tarptautiniame vaikų ir jaunimo patriotinės dainos festivalyje „Dainuoju Lietuvai“ Kauno rajone, Garliavoje
- 2007 – dalyvavo kuriant Liongino Šepkos atminimo parką Rokiškyje
- 2008 metų rugpjūčio 30 dieną mirė
- 2009 – dalyvavo (po mirties) Respublikinėje liaudies meno parodoje, skirtoje Lietuvos vardo paminėjimo tūkstantmečiui, Radvilų rūmuose Vilniuje

Žmogeliukas, 1993 m.

Medis, drožyba Aukštis 38 cm

Žmogeliukas, 1993 m.
Medis, drožyba. Aukštis 48 cm

Žmogeliukas, 1996 m.
Medis, drožyba. Aukštis 50 cm

Kaukė, 1995 m.
Medis, drožyba. Aukštis 26 cm